

THE PHENOMENA OF VIOLENCE AGAINST WOMEN AS A HUMAN RIGHTS VIOLATION: VIOLENCE EXPERIENCES OF A GROUP OF WOMEN LIVING IN WOMEN'S SHELTER

Fadime SEÇGİN

Yrd. Doç. Dr., Gaziosmanpaşa Üniversitesi, fadime.secgin@gop.edu.tr

Mehmet TATAN

Bilim Uzmanı, Emniyet Genel Müdürlüğü, memetatan@hotmail.com

Received: 06.01.2017

Accepted: 29.04.2017

ABSTRACT

Violence against women is a common multidimensional infraction in the world and Turkey. Both international institutions and various organizations in Turkey has been doing projects to solve this infraction causing women to be hurt and injured psychologically and physically, and also causing them pain, insulting them, keeping discrimination against women and preventing their main rights and freedom. But unfortunately, this infraction of human rights can't be prevented. This research shows that whether women staying at women's shelter perceive the violence as an infraction of humanrights or not, what kind of violence they are exposed to, by whom they are exposed to violence, the reasons of being exposed to violence, their reactions to the violence, what kind of a support they get after being exposed to violence. The group of research consists of 8 voluntary women who were somehow exposed to violence and stay at women's shelter. This study was designed using phenomenology technic. During the data collection, semi-structured interview form has been used. Descriptive analysis was applied to analyze the data. While analyzing the data, the answers given by participants have been studied deeply and participants' direct expressions have often been used. This research shows that the participants have been exposed to almost all kinds of violence. According to participants, the violence exposed to themselves have been perceived it as a problem which is an infraction of their main rights, and which ignores their personality rights and imperils themselves seriously. Many participants told that their parents, friends and relatives left them alone in their struggle with violence; therefore, they stated that they had difficulties in coping with the violence., same difficulties to prevent the violence. Women are exposed to violence not only by men but also by women. Furthermore, women stated that they applied official agencies not before they were exposed to violence but rather when the violence was no more irresistible.

Keywords: Human rights, violence, woman.

BİR İNSAN HAKLARI İHLALİ OLARAK KADINA YÖNELİK ŞİDDET OLGUSU: KADIN SİĞİNMA EVİNDE YAŞAYAN BİR GRUP KADININ ŞİDDET DENEYİMLERİ

ÖZ

Kadına yönelik şiddet, Türkiye’de yaşamın her alanında oldukça yaygın görülen çok boyutlu bir insan hakları ihlalidir. Kadınlara karşı ayrımcılığın sürmesine sebep olan, temel hak ve özgürlüklerini engelleyip, onlarda psikolojik ve fiziksel olarak yaralanmalara yol açan bu ihlalin çözümü için hem uluslararası kuruluşlarda hem de Türkiye’de çeşitli çalışmalar ve projeler yapılmasına karşın bu insan hakkı ihlalinin önüne geçilememektedir. Bu araştırma ile kadın sığınma evinde kalan kadınların şiddeti, insan hakları ihlali olarak görüp görmedikleri, ne tür şiddet yaşadıkları, kim tarafından şiddet gördükleri ve şiddete maruz kalma nedenleri, yaşadıkları şiddet karşısında gösterdikleri tepkiler ve yaşadıkları şiddet sonucunda ne tür bir destek aldıkları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu kadın sığınma evinde kalan ve bir şekilde şiddete maruz kalmış 8 gönüllü kadın oluşturmaktadır. Araştırma şiddetin her hangi bir türüne maruz kalmış, kadın sığınma evinde kalan şiddet mağduru kadınların yaşadıkları sorunları belirleyebilmek, şiddet olgusu ve baş etme yaklaşımları konusunda deneyimlerini ve algılarını ayrıntılı bir şekilde ortaya koyabilmek için nitel araştırma desenlerinden Olgubilim (fenomenoloji) deseni ile tasarlanmıştır. Verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından oluşturulan soruların yer aldığı yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz tekniği uygulanmıştır. Katılımcıların sorulara verdikleri yanıtlar derinlemesine incelenmiş ve sıklıkla onların doğrudan ifadelerine yer verilmiştir. Araştırmanın sonucunda katılımcıların şiddetin hemen hemen her türüne maruz kaldıkları görülmüştür. Katılımcılara göre kendilerine uygulanan şiddet, temel haklarını ihlal eden, kişilik haklarını yok sayan, kendilerini ciddi anlamda tehlikelere sokan bir sorun olarak algılanmaktadır. Birçok katılımcının aile, arkadaş ve yakınlarının şiddet ile mücadelede kendilerini yalnız bıraktıkları, bu nedenle de şiddet ile baş etmede zorlandıklarını görülmüştür. Ayrıca şiddet mağduru kadınlar, şiddet görmeye başladıkları anda değil, daha çok şiddetin artık ağır ve dayanılmaz aşamalarına geldikleri zaman resmi kurumlara başvurmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: İnsan hakları, şiddet, kadın.

EXTENDED SUMMARY

Introduction

As a violation to human rights, violence is the biggest obstacle to ensuring the equality of men and women. Gender-based violence, which is an important problem about public order and a widespread human rights violation, is sourced from women’s secondary social statute and generally defined as “violence against women” (Hablemitoğlu, 2005:228). Violence against women was committed to women in some parts of their lives or have been committed constantly by their husbands, fathers, brothers or partners. Committed in different types, violence against women is sometimes accepted as natural by society or the woman herself. The aim of this study is to examine the phenomena of violence against women as a human rights violation. Within this framework, the study was conducted on the women staying in women’s shelter. The functions of women’s shelter are to support the women exposed to violence for their helplessness, make them stronger by helping

them take their own decisions about their lives, and to provide an environment free of violence (Açikel, 2009:1-2).As a result of this study, people behind the violence against the participants, the types of violence they were exposed to, the reasons behind the violence, their reactions against the violence, whether they viewed the violence they were exposed to as a human rights violation or not, and the way to prevent the violence according to them will be revealed.

Method

Research Design

This study was designed using phenomenology technic in order to reveal the experiences of women, who were exposed to any kind of violence and lived in women's shelter, about the phenomenon of violence and their coping approaches in detail.

Participants

Participants of this study were composed of 8 voluntary women who were exposed to violence somehow and stayed in women's shelter in Tokat. Nicknames were used to ensure the privacy of the participants.

Data Collection

A semi-structured interview form, which was developed by authors, was used to gather the data. Experts' opinions were taken during the development of interview form, and the questions were tried to be formed in accordance with the aim of the study. Some sample questions are: Who used violence against you? What kind of violence were you exposed to (beating, touching without consent, insulting)? How did you react when you were exposed to violence (hitting back, leaving house, crying)? What are the reasons of disagreement between you and your husband/partner? Do you think that your husband/partner violates your rights (not allowing to go out of the house, not allowing you to meet your family)? How can violence against women be prevented?

Data Analysis

Descriptive analysis technique was conducted on the data. The answers given by participants were examined in detail, and direct statements of participants were frequently used. With reference to coding and researchers' notes taken during the interviews, six themes were determined: people behind the violence against the participants, the types of violence they were exposed to, the reasons behind the violence, their reactions against the violence, whether they viewed the violence they were exposed to as a human rights violation or not, and the ways to prevent the violence.

Conclusion and Discussion

According to results, the all of the participants were exposed to every kind of violence (physical, psychological, verbal, and sexual). The violence was demonstrated not only by males such as father, husband, elder brother, and son, but by same-sex individuals such as mother, grandmother, and mother-in-law. The reasons behind the violence were determined to be alcohol addiction of women, cheating, economic troubles, depression, irresponsible parents or parents' interventions to the family, and dressing style.

All of the participants emphasized that their rights were violated in some parts of their lives, and this situation made them unhappy. The most common form of this violation is prohibiting the women meeting their families. Most participants stated that their families, relatives, and friends left them alone during their struggle with violence, therefore they had difficulty coping with violence. Moreover, participants expressed that they appealed to public agencies (police, military police) only when the violence became unbearable, not when it started.

Some recommendation can be made according to results. For example, according to most participants, the reasons why they were exposed to violence or why they couldn't divorce were economic problems and unemployment. Therefore, the state could support these women for finding jobs so that they could be economically independent. Other reasons are the irresponsible parents, who don't stand with their daughters. Within this context, the parents should protect especially their daughters, stand by their daughters under all circumstances, and they shouldn't force their daughters to marry in early ages. On the other hand, parents shouldn't approve every behavior demonstrated by their sons. They shouldn't give them the impression that they are superior to the opposite sex, and their behaviors will not be questioned no matter what it is. Another recommendation to prevent violence is heavier punishments to violence against women that will be applied by the state.

GİRİŞ

Healy'e (2009) göre tüm insanların, yalnızca insan oldukları için sahip oldukları ve yararlanabilecekleri temel hak ve özgürlükler "insan hakları" olarak tanımlanmaktadır. Kısacası insan hakları, insan olmanın haklarıdır. Bu haklar ulus, dil, din, etnik köken, cinsiyet, cinsel yönelim, yaş, yetenek ya da diğer özellikler açısından ayırım gözetmeden tüm insanlara tanınması gereken haklardır. Özgür ve eşit olmak, yaşamak, kişisel güvenliğe sahip olmak, köle olarak çalıştırılmamak, özgürce seyahat etmek, evlenmek ve aile kurmak, seçimlere katılmak, mülk edinmek, düşünmek, kendi görüşlerini savunmak, iyi koşullarda çalışmak, dinlenmek, eğitim görmek ve istediğin bir dine inanmak en temel insani haklarından bazılarıdır. İnsan hakları tüm insanların eşit olarak, sonsuza kadar sahip oldukları haklardır. Evrenseldir, yani dünyanın neresinde olursa olsun tüm insanlar için aynıdır. Hiç kimse, "diğerlerinden daha az önemli" veya "gerekli olmadığı" gerekçesiyle bir hakkı insanın elinden alamaz. İnsan hakları, temel insani gereksinimleri yansıtır, insanın onuruyla yaşaması için gereken temel standartları ortaya koyar.

Birleşmiş Milletler Evrensel Beyannamesinde de belirtildiği üzere bütün insanlar doğuştan eşit haklarla dünyaya gelmektedir. Eşit hak kavramı cinsiyet ayrımı gözetilmeksizin kadınların da tıpkı erkekler gibi aynı haklara sahip olduğu anlamını taşımaktadır. Buna göre kadınların maddi-manevi kendilerini geliştirmelerine engel olacak her durum, insan haklarının ihlali anlamına gelmektedir (Akpınarlı ve Onuk, 2009). Bu bağlamda tehdit etme, zorlama veya özgürlükten keyfi olarak yoksun bırakma dahil olmak üzere, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik yönden zarar veya acı verme sonucu doğuran her türlü şiddet eylemi, kadınlarda psikolojik ve fiziksel olarak yaralanmalara yol açacağı, onurunu kıracağı, onu inciteceği, kadınlara yönelik ayrımcılığın sürmesine sebep olup, temel hak ve özgürlüklerini engelleyeceği için şüphesiz insan hakları ihlali olarak görülmektedir. Günümüzde kadına yönelik şiddet tüm dünyada açık bir insan hakları ihlali ve bir kamu sağlığı sorunu olarak ele alınmaktadır (Moroğlu, 2012: 357).

Kadınların temel hak ve özgürlüklerini ciddi anlamda tehdit eden ve engelleyen şiddetin çözümü için hem uluslararası kuruluşlarda hem de Türkiye'de çeşitli çalışmalar ve projeler yapılmakta; dünyada Türkiye'nin de dahil olduğu çeşitli sözleşmeler imzalanmaktadır. 11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul'da imzaya açılan "Kadına Yönelik Şiddetin ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Sözleşme" uluslararası hukukta kadına karşı şiddet ve aile içi şiddet konusunda yaptırım gücü olan ilk sözleşme niteliği taşımaktadır. İlk defa kadına yönelik şiddetin insan hakları ihlali olduğunun vurgulandığı bu sözleşmede, ayrıca bağımsız bir denetim mekanizması kurulmasına ilişkin düzenleme yapılmıştır. Sözleşmede, şiddetin kadın erkek eşitsizliğinin bir sonucu olduğu vurgulanmıştır (Moroğlu, a.g.m.: 366). Bu sözleşmede ayrıca kadına yönelik şiddetin, erkekler ve kadınlar arasındaki eşitlikçi olmayan güç ilişkilerinden kaynaklanan tarihsel bir olgu olduğu, eşitlikçi olmayan bu güç ilişkisinin erkekler tarafından kadınlar üzerinde baskı kurulmasına ve kadınlara yönelik ayrımcılık yapılmasına yol açtığı vurgulanmıştır. Diğer taraftan bir insan hakları ihlali olan şiddetin kadın erkek eşitliğini sağlamanın önündeki en büyük engel olduğu belirtilmiştir. Sözleşmede ayrıca "toplumsal cinsiyet" tanımına yer verilmiş; "toplumsal cinsiyet" in toplum tarafından kadın ve erkeğe yüklenen ve sosyal olarak kurgulanan roller, davranışlar ve eylemler anlamına geldiği vurgulanmıştır. Bu sözleşmede "kadına yönelik cinsiyete dayalı

şiddetin" doğrudan kadınlara yalnızca kadın oldukları için uygulandığı veya orantısız bir şekilde kadınları etkilediği belirtilmiştir (Güngör, 2012: 387). Kadın ve erkek arasındaki eşitsiz ilişki, kadına yönelik şiddeti mümkün kılmakta; kadınları erkeklere hizmet etmeye şartlandıran erkek egemen ideoloji, kadınları yerlerinde tutmak için zor kullanmaktadır (Millett, 1973).

Önemli bir kamu düzeni sorunu ve yaygın bir insan hakları ihlali olan toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, kadınların ikincil toplumsal statüsünden kaynaklanmakta ve genellikle "kadına yönelik şiddet" olarak tanımlanmaktadır (Hablemitoğlu, 2005: 228). Kadına yönelik şiddet; kadınların eşleri, babaları, erkek kardeşleri ya da sevgilileri tarafından, onlara yaşamlarının bir bölümünde ya da sürekli olarak uygulanmaya devam etmektedir. Farklı biçimlerde kadına uygulanan şiddet, bazen toplum, bazen de şiddete maruz kalan kadın tarafından doğal kabul edilmektedir. Çünkü pek çok kültürde kadına karşı şiddeti destekleyen, inançlar, normlar ve ön yargılar vardır.

Kadınlar şiddetin farklı biçimleriyle zaman zaman işyerlerinde, sokakta, okulda kısacası yaşamın farklı alanlarında karşılaşabilmektedir (Moroğlu, a.g.m.: 358). Aşağıda kadına yönelik şiddet türlerine yer verilmiştir.

Kadına Yönelik Şiddet Türleri

Kadına Yönelik Duygusal-Psikolojik Şiddet: Bağırarak, korkutmak, küfür etmek, tehdit etmek, hakaret etmek, aile-akraba-komşu ve arkadaş ya da başkalarıyla görüştürmemek, eve kapatmak, başkalarının yanında küçük düşürmek, çocuklarından uzaklaştırmak, kıskançlık bahanesiyle sürekli kontrol altında tutmak, başka kadınlarla kıyaslamak, kadının nasıl giyineceği, nereye gideceği, kimlerle görüşeceği konusunda baskı yapmak ve kısıtlamak, kadının kendini geliştirmesine, sosyal faaliyetlerde bulunmasına engel olmak, sürekli çirkin, kilolu, beceriksiz vs. olduğunu söylemek şeklinde karşımıza çıkan fiiller sözel şiddet tanımının içerisinde yer almaktadır (Yörük, 2010).

Kadına Yönelik Sözel Şiddet: Sözel şiddet uygulanması kadının özgüvenini sarsıcı, hatta tamamen yok edici sonuçlar doğurmaktadır. Sürekli aşağılanma ve alay etme sonucu kendine saygısını kaybeden, duygusal şiddete maruz kalarak kendini değersiz hisseden kadın bir süre sonra şiddeti hak ettiğini düşünmeye başlamaktadır (Kılıç, 2009: 35).

Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet: Fiziksel şiddetin sebep olduğu fiziksel ve fizyolojik sonuçların bazen geri dönüşü olmayacak ölçüde büyük olduğunu görüyoruz. Ölüm riski bunlardan en büyüğü olmakla beraber kalıcı fizyolojik rahatsızlıklar, sakatlıklar ve şiddete uğramış kadının yaşam kalitesinin düşmesi diğer önemli sonuçlar olarak ortaya çıkmaktadır (Fram, 2012).

Ülke genelinde kadınlara sorularak öğrenilen fiziksel şiddet içeren davranışlar arasında en fazla belirtilen şiddet biçimi "tokat atma ya da bir şey fırlatma" şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Fiziksel şiddet eylemleri sonucunda farklı düzeylerde yaralanmalarla karşılaşmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü fiziksel şiddetin derecelerini orta derecede ve ağır derecede şiddet olmak üzere iki grup altında toplamıştır. Belirtilen şiddet içeren

davranışlardan “ tokat atma ya da bir şey fırlatma” ve “ itme, tartaklama” orta derecede şiddeti, diğer davranışlar ise ağır derecede fiziksel şiddeti tanımlamaktadır (KSGM, 2009).

Türkiye genelinde evlenmiş kadınların dörtte biri eşleri veya birlikte oldukları kişi/kişilerden yaşadıkları fiziksel veya cinsel şiddet sonucunda yaralandığını belirtmiştir. Bu oran kentsel veya kırsal yerleşim yerlerinde farklılaşmamaktadır. Orta Anadolu, Batı Anadolu ve Akdeniz bölgelerinde yaklaşık her üç kadından biri yaşadığı şiddet yüzünden yaralanmaktadır (KSGM, 2009).

Fiziksel şiddet görmesi sonucunda psikolojik açıdan rahatsız olan, sorular yaşayan kadının bu sorunları çocuklarını, işini ve sosyal yaşantısını da etkilemektedir (Açıklan, 2012). İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinde ise “herkesin yaşama hakkını, bireyin hür ve güvende oluşunu ve hiç kimsenin şiddet, işkence, insanlık dışı ve aşağılayıcı davranışlara maruz bırakılmayacağı” yer almaktadır. Fakat günümüzde dünya nüfusunun yarısını oluşturan kadınların 1/3’ü şiddetle karşı karşıyadır. Küresel olarak kadınların %10-50’si çoğunlukla aile içinde yaşanan fiziksel şiddetin kurbanı olmaktadır (Hablemitoğlu, 2005: 229). Farklı cinsler arasında doğal olarak var olup kültürün pekiştirdiği cinsler arası fark da bir eşitsizliğe sebep olmaktadır. Bu durum çoğunlukla, fizik bakımından kadına göre daha güçlü olan erkeğin üstünlüğü şeklinde ortaya çıkmaktadır (Duvarger, 1966; akt. Tekeli, 2011).

Kadına Yönelik Cinsel Şiddet: Kadını istemediği yerde, istemediği zamanda ve istemediği biçimlerde cinsel ilişkiye zorlamak (tecavüz), başkalarıyla cinsel ilişkiye zorlamak, cinsel organlara zarar vermek, çocuk doğurma ya da çocuk doğurmamaya, kürtaja, enseste (akrabalar arası cinsel taciz ve tecavüz), fuhuşa zorlamak, zorla evlendirmek, telefonla-mektupla ya da sözlü olarak cinsel içerikli rahatsızlık verici davranışlarda bulunmak gibi eylemler cinsel şiddettir. Cinsel şiddetin bir sonucu olarak kadınlar, erkeklerin ihtiyaçları ve arzuları için onlara cinsel hizmet sağlamaya zorunlu tutulabilmektedir. Hatta erkekler, kendi kontrolleri altında bulunan eşlerini, kızlarını ve diğer kadınları fahişeliğe yani cinselliklerinin ticaretine zorlayabilmektedir. Tecavüz ve tecavüz tehdidi de bir başka cinsel şiddet türüdür. Cinsel tacizin ve şiddetin içerisinde fiziksel şiddet de bulunmaktadır. Cinsel şiddetin devamında kadın psikolojik anlamda da rahatsızlık yaşayacağı için psikolojik şiddet de cinsel şiddetin ayrılmaz bir parçasıdır (Kılıç, 2009).

Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet: Toplumda kadınlar ve erkekler için belirlenmiş olan sosyal roller erkeği evi geçindirmekle sorumlu tutmaktadır. Kadın ise evine, eşine ve çocuklarına hizmet etmekle sorumlu tutulmuştur. Bu toplumsal yapı kadına karşı ekonomik şiddet uygulanmasına zemin hazırlamakta ve bu toplumsal yapı nedeniyle çoğu kez fark edilmemektedir. Fark edildiği bazı durumlarda ise önemsenmediği ve göz ardı edildiği de görülmektedir (Bozkurt Şener, 2011: 14). Para vermemek veya kısıtlı para vermek, ailenin tasarrufları, gelir ve giderleri konusunda bilgi vermemek, kadının mallarını ve diğer gelirlerini elinden almak, çalışmasına izin vermemek, istemediği işte zorla çalıştırmak, çalışıyorsa iş hayatını olumsuz etkileyecek kısıtlamalar getirmek, aileyi ilgilendiren ekonomik konularda kadının fikrini almadan tek başına karar vermek gibi eylemler de ekonomik şiddetin kapsamına girmektedir (Yörük, 2010: 41).

Ekonomik anlamda kadın, çoğu durumda erkeğe bağlıdır. Ancak bazı durumlarda statü gereği kadın ekonomik açıdan erkekten üstün olabilmektedir ki bu durum erkek için bir tehdit unsuru olarak algılanmaktadır (Güneşen İçli, 1995; Öğün, 1995; Özcan, 1995).

Türkiye genelinde işgücüne katılma oranı cinsiyet ve yaş gruplarına göre incelendiğinde, tüm yaş gruplarında erkeklerin işgücüne katılma oranı kadınlara oranla daha yüksektir. TÜİK verilerine göre 2011 yılında, erkeklerin işgücüne katılma oranının en yüksek olduğu il Kars (%80,1) olup en düşük olduğu il ise Karabük (%59,5)'tir. Kadınlarda işgücüne katılma oranının en yüksek olduğu il Artvin (%43,5) iken en düşük olduğu il ise Şırnak (%9,7)'tir (www.tuik.gov.tr).

Bu araştırmanın amacı bir insan hakları ihlali olarak kadına yönelik şiddet olgusuna dikkat çekmektir. Bu amaçla kadın sığınma evinde kalan kadınlarla bu araştırma yürütülmüştür. Kadın sığınma evi, eşleri ya da birlikte oldukları kişiler tarafından şiddete maruz kalan kadınlara, çaresizlikleri karşısında destek olmak, kadınların kendi hayatları üzerinde bağımsız karar alma yetileri kazanarak güçlenmesini sağlamak ve şiddetten uzakta güvenli bir ortam yaratmak amacıyla ortaya çıkmıştır (Açıkel, 2009: 1-2). Araştırma kapsamında kadın sığınma evinde kalan kadınların kim ya da kimler tarafından şiddet gördükleri, ne tür şiddet yaşadıkları, şiddete maruz kalma nedenleri, yaşadıkları şiddet karşısında gösterdikleri tepkiler, yaşadıkları şiddeti bir insan hakkı ihlali olarak görüp görmedikleri ve onlara göre bu şiddetin nasıl önlenebileceği ortaya konulacaktır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırma şiddetin herhangi bir türüne maruz kalmış, kadın sığınma evinde kalan şiddet mağduru kadınların yaşadıkları sorunları belirlemek şiddet olgusu ve baş etme yaklaşımları konusunda deneyimlerini ve algılarını ayrıntılı bir şekilde ortaya koyabilmek için olgubilim (fenomenoloji) deseni ile tasarlanmıştır. Olgubilim (fenomenoloji) deseni farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Olgular, yaşadığımız dünyada olaylar, deneyimler, algılar, yönelimler, kavramlar ve durumlar gibi çeşitli biçimlerde karşımıza çıkabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Temelini bireysel tecrübelerin oluşturduğu olgubilim de araştırmacı, katılımcının kişisel (öznel) tecrübeleri ile ilgilenmekte, bireyin algılamaları ve olaylara yükledikleri anlamları incelemektedir. Olgubilim tanımlayıcı bir araştırmadır ve genelleme yapmak değil, olguları tanımlamak önemlidir (Akturan ve Esen, 2008). Bu bağlamda araştırmada kadın sığınma evinde kalan kadınların görüşme sorularına verdikleri cevaplardan yola çıkarak, bir insan hakkı ihlali olarak şiddet olgusuna ve şiddete maruz kalma nedenlerine dikkat çekmek için olgubilim deseni tercih edilmiştir

Katılımcılar

Araştırmada katılımcılar amaçlı örneklem tekniği ile seçilmiştir. Araştırmanın problem cümlesine uygun olarak katılımcı grubunu kadın sığınma evinde kalan ve bir şekilde şiddete maruz kalmış 8 gönüllü kadın

oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan katılımcıların isimlerini gizli tutmak amacıyla kod isimler kullanılmıştır. Görüşlerinden alıntı yapılan şiddete uğramış kadınların kod isimleri ve katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin veriler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Kod isim	Medeni durumu	Çocuk sayısı	Yaş	Eğitim durumu	Mesleği
K1	Evli	2	39	Lise	Ev hanımı
K2	Evli	1	22	İlkokul	Ev hanımı
K3	Evli	3	28	İlkokul	Ev hanımı
K4	Bekar	1	29	Ortaokul	Ev hanımı
K5	Evli	2	33	İlkokul	Ev hanımı
K6	Evli	4	50	İlkokul	Ev hanımı
K7	Bekar	3	60	Okur yazar değil	Ev hanımı
K8	Evli	3	28	İlkokul	Ev hanımı

Tablo 1 de yer alan veriler incelendiğinde görüşmeye katılan şiddete uğramış kadınların yaş aralıkları 22 ile 60 arasında değişmektedir. Eğitim durumları incelendiğinde ise 1 katılımcının okuma yazma bilmediği, 4 katılımcının ilkökul, 2’sinin ortaokul ve 1 katılımcının ise lise mezunu olduğu görülmektedir. Tamamı ev hanımı olan katılımcıların 6’sı evli olup, 2 tanesi bekârdır. Kadınların hepsi çocuk sahibidir.

Verilerin Toplanması

Verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından oluşturulan soruların yer aldığı yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunun oluşturulmasında uzman görüşlerine başvurulmuş, araştırmanın amacı ile örtüşecek soruların oluşturulmasına özen gösterilmiştir. Görüşme formunda “Bugüne kadar yaşamış olduğunuz şiddeti kim ya da kimlerden gördünüz?, şiddetin hangi türünü (“Vurmak”, “İstemediği halde dokunmak”, “Hakaret etmek”) yaşadınız veya yaşamaktasınız?, şiddete maruz kaldığınızda ne gibi tepkilerde bulundunuz? (Karşılık vermek, evden kaçmak, ağlamak gibi), eşinizle ya da birlikte olduğunuz kişi/kişiler ile anlaşamamanız, kavgalarınız en çok hangi sebepten çıkmaktadır, açıklar mısınız?, eşinizin ya da birlikte olduğunuz kişinin, haklarınızı (Dışarı çıkarmamak, Aileniz ile görüştürmemek gibi) ihlal ettiğini düşünüyor musunuz?, kadına yönelik şiddet sizce nasıl önlenabilir?” şeklinde sorulara yer verilmiştir. Görüşmelere başlanılmadan önce kurum yetkilileri ile görüşülmüş ve gerekli izinler alınmıştır. Görüşmelerden önce katılımcılara beklentiler ve araştırmanın amacı açıklanmıştır. Görüşmelerde gizlilik ilkesine göre hareket edileceği, katılımcıların kendi isimlerinin hiçbir şekilde kullanılmayacağı güvencesi verilerek onayları alınmıştır. Katılımcılar ile görüşmeler bir psikolog gözetiminde yapılmış ve araştırmacılar tarafından kayda alınmıştır. Her bir şiddet mağduru kadın ile yapılan görüşme 30 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde betimsel analiz tekniği uygulanmıştır. Betimsel analizde elde edilen veriler daha önceden belirlenmiş temalara göre sınıflandırılır, özetlenir ve yorumlanır. Bulgular arasında neden-sonuç ilişkisi kurulur ve gerekirse olgular arasında karşılaştırmalar yapılır. (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 224). Bu çözümlemede,

görüülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir (Altunışık ve diğerleri, 2001; Yıldırım ve Şimşek, 2005). Katılımcıların sorulara verdikleri yanıtlar derinlemesine incelenmiş ve sıklıkla katılımcıların doğrudan ifadelerine yer verilmiştir. Yapılan kodlamalardan ve araştırmacıların görüşmeler sırasında aldıkları notlardan hareketle araştırmacının amacına uygun olarak şiddet görülen kişi ya da kişiler, maruz kalınan şiddetin türü, maruz kalınan şiddetin nedenleri, maruz kalınan şiddet karşısında gösterilen tepkiler, maruz kalınan şiddeti bir insan hakkı ihlali olarak görüp görmemeye ilişkin tutumlar ve maruz kalınan şiddeti önleyebilmeye ilişkin tutumlar olmak üzere altı tema belirlenmiştir.

BULGULAR

Araştırmada elde edilen bulgular “şiddet görülen kişi ya da kişiler, maruz kalınan şiddetin türü, maruz kalınan şiddet karşısında gösterilen tepkiler, maruz kalınan şiddetin nedenleri, şiddet ile mücadelede destek, şiddeti bir insan hakkı ihlali olarak görüp görmemeye ilişkin tutumlar, maruz kalınan şiddeti önleyebilmeye ilişkin tutumlar olmak üzere 6 ana tema etrafında organize edilmiştir.

Şiddet Görülen Kişi ya da Kişiler

Kadın sığınma evinde kalan şiddet mağduru kadınlara ilk olarak “Bugüne kadar yaşamış olduğunuz şiddeti kim ya da kimlerden gördünüz?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların verdikleri yanıtlardan anne, baba, eş, ağabey, oğul, kayınvalide gibi yakın çevrelerinden şiddete maruz kaldıkları görülmektedir. Şiddet mağduru kadınların birçoğu çocukluklarından itibaren ya şiddete şahit olduklarını ya da şiddeti yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bazı şiddet mağduru kadınların yalnızca erkeklerden şiddet görmedikleri, anne, kayınvalide gibi hem cinslerinden de şiddet gördükleri dikkat çekicidir.

Şiddet mağduru kadınların şiddet gördükleri kişi ya da kişilere ilişkin ifadeleri şu şekildedir:

Ben bu yaşamış olduğum şiddeti sadece eşimden gördüm. Bazen babam da annemi dövüyordu (K1).

Babamdan, annemden fiziksel ve sözel şiddet gördüm. Eşimden fiziksel, sözel, psikolojik şiddet gördüm (K2).

Çocukluğumdan beri şiddet gördüm. Annem çok döverdi. Abim döverdi. Hatta eniştemden cinsel istismara uğradım. Evlendim, eşimden her türlü şiddete maruz kaldım (K3).

Aile ve aile yakınlarından gördüm. Annem, babam, babaannem, eşim, kayınvalidem tarafından şiddete uğradım (K4).

Küçük yaştan itibaren annemden fiziksel şiddet gördüm. 4 kez evlendim. Ne yazık ki 4 eşimden de fiziksel şiddet gördüm. Hepsi de bana olmadık işkenceler ettiler (K5).

Annem tarafından şiddet gördüm. Abim evlenmem için şiddet uyguladı. Evlendirdikleri eşimden bu yaşma kadar şiddet gördüm. Çocuklarımla tekrar babalarıyla evlenmem için baskıları oldu. Tehdit ettiler (K6).

Oğlum para yüzünden benimle uğraşiyor. Borç yapıyor. Ödemiyor beni zor durumda bırakıyor, hırpalıyor, dövüyor, öldürmekle tehdit ediyor. Evde huzurum kalmadı. O nedenle son çare buraya geldim (K7).

Annemden ve eşimden sürekli şiddete uğradım (K8).

Maruz Kalınan Şiddetin Türü

Sığınma evinde kalan kadınların şiddetin her türüne maruz kaldıkları ve şiddeti tüm boyutlarıyla yaşadıkları (fiziksel, psikolojik, sözel, cinsel) görülmektedir.

Katılımcıların maruz kaldıkları şiddete ilişkin görüşleri aşağıda yer almaktadır:

Şiddetin hepsini yaşadım. Mesela bir gün anneme gitmek istediğimi söyleyince kocam benim anandan bıktım. Her zaman anneme gideceğim diye tutturuyorsun dedi ve ayağıyla tekme attı. Hakaret dolu sözler söyledi. Şiddetler o kadar artıyordu ki çekip gitmek istiyorum, ama ortada çocuklarım olduğu için elim kolum bağlanıyor (K1).

Kocamdan defalarca hakarete uğradım. Sürekli dövüyordu beni (K2).

Vururdu sürekli bana, sözel hakaretlerine uğradım, küfürler ederdi. İstemediğim halde eşim tarafından zorla cinsel tacizine, bana dokunmasına maruz kaldım (K3).

Çocukken fiziksel ve sözel aşağılama her türlü şiddete maruz kaldım (K4).

Bu zamana kadar 4 evlilik yaptım. Eşlerimden sözel ve fiziksel şiddete maruz kaldım. En son eşimden fiziksel şiddet gördüm. En sonunda beni evden kovdu (K5).

Fiziksel, sözel, psikolojik bütün şiddete maruz kaldım. Vurmak, istemediği halde dokunmak, hakaret etmek vs. eksiği yok fazlası var (K6).

Fiziksel, psikolojik şiddete maruz kaldım. Oğlum hala maddi konularda beni rahatsız ediyor (K7).

Beni döverdi. Döverken hakaret ve küfür ederdi. Psikolojik şiddet de yaşadım. Sürekli aşağılıyordu beni (K8).

Maruz Kalınan Şiddet Karşısında Gösterilen Tepkiler

Katılımcıların tamamının şiddet karşısında ilk tepkilerinin ağlamak olduğu görülmektedir. Bir kısmı evden kaçmış, bir kısmı şiddete karşılık vermiş hatta katılımcı 6' nın örneğinde olduğu gibi bir kişi ise son çare olarak intihar girişiminde bulunmuştur.

Katılımcıların maruz kaldıkları şiddet karşısında gösterdikleri tepkiler şu şekildedir:

Şiddete mağdur kaldığım zaman ağlıyorum. Karşılık verdiğim zaman daha çok şiddete maruz kalıyorum (K1).

Genellikle ağlıyordum. Arada sırada sözlü olarak karşılık veriyordum. Eşimin annesi oğlunu desteklediği için kaynanama küsüyordum. Son olarak jandarmaya başvurdum (K2).

Çok fazla ağladım. Birkaç kez evden kaçtım (K3).

Önce olumlu şekilde konuşma yapıyorum, sabit fikirli oluşu bir çözüm getirmiyor. sonuç baskılar devam ettikçe önce başlıyorsun ağlamaya. Sonra derin bir nefes alıp en doğru kararı vermeye çalışmak tek başıma evde o yakken ayrılmak gibi (K4).

Şiddet gördüğümde evden kaçtım. Karakola başvurdum (K5).

Abimin zorla evlendirmesine karşı gelmek için intihara giriştim. Ondan sonra öyle bir şeye kalkışmadım. Kendime kahrettim. Çocuklarıma kahrettim. Ağlamaya verdim kendimi. Elim ayağım tutarken buralara başvurmayı düşündüm. Yaşlandığımda çocuklarımla bakmayacağına biliyorum (K6).

Ağlıyorum, çözüm bulmaya çalıştım, Oğluma iş buldum. İnternette bir kadına takıldı işi gücü bıraktı. Beni zor durumda bıraktı Karakolu başvurdum. Evden ayrılıp konukevine yerleştim (K7).

Ağlamaktan ve kendimi koruyamamaktan nefret ediyordum. Ama artık ağlamayacak kendimi koruyabileceğime inanıyorum (K8).

Maruz Kalınan Şiddetin Nedenleri

Siğınma evinde kalan mağdur kadınların ekonomik sıkıntılar, alkol alışkanlığı, aldatma, ruhsal bunalımlar, sorumsuz ebeveynler ve ebeveynlerin kendi yaşamlarına müdahalesi, çocuklar, giyim kuşam biçimi gibi nedenlerden dolayı eşlerinden ya da birlikte oldukları kişi/kişilerden şiddete maruz kaldıkları görülmektedir.

Katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

Eşimin ailesi ve benim ailem yüzünden, onların sürekli bize müdahalesi nedeniyle kavgalarımız oluyor, eşim bana şiddet uyguluyor (K1).

Eşimle çok tartışıyorduk. Özellikle giyinmeme çok karışıyordu. Sosyal hayatımı kısıtlıyordu. Her şeyeime karışıyordu (Televizyon izlememe, müzik dinlememe, dışarıya çıkmama, başkalarıyla konuşmama) (K2).

Evlenmeden önce yaşadığım olayda doğan çocuğumu istemedi. Onunla ilgili üstüme çok geliyordu (K3).

Bence geri kafalı aile büyükleri, elalem ne der psikolojisi, erkeğin kadını maddi yetersizlik durumundan dolayı çaresiz olarak görmesi, kendini güçlü görerek yaptığı yanlışlıklardan kaynaklanıyor şiddet (K4).

Birinci eşim alkolikti ve kumar alışkanlığı vardı. Bu nedenle şiddet uyguluyordu. İkinci eşim nikahsız bir birliktelikti. Zamanla beni istemedi ve bıçakla tehdit etti. Üçüncü eşim nikahsız bir birliktelikti ailesi istemedi.

Bana cinsel tacizde bulundu. Dördüncü eşim ise beni bir başka kadınla aldattı. Bu nedenle ben eşimi istemedim. O da bana şiddet uyguladı (K5).

Kendine çeki düzen vermesini, namaz kılmasını, küfürsüz konuşmasını istiyordum. Ben onu iyi yola yönlendiremeye çalışıyordum. Eşim benim dediklerimin tersini yapıyordu. Ve sürekli anlaşmazlıklar çıktı (K6).

Para yüzünden iş güç tutmayan bir oğlum var. Sürekli para istiyor. Borç yapıyor. Kavga ediyoruz. Para vermezsem öldürürüm seni diye tehdit ediyor (K7).

Sürekli içki içmesi, başka kadınlar en büyük sebepti. Onlara gücü yetmediği için beni döverdi ve hakareti bana uygulardı (K8).

Şiddet İle Mücadelede Destek

Araştırmaya katılan şiddet mağduru kadınlar karakol, jandarma gibi resmî kurumlara şikâyet amaçlı olarak şiddet görmeye başladıkları andan itibaren değil, daha çok şiddetin artık ağır ve dayanılmaz aşamalarına geldikleri zaman başvurduklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların tamamı ailelerinin, yakınlarının ve arkadaşlarının şiddet ile mücadelede kendilerini yalnız bıraktıklarını, bu nedenle de şiddet ile baş etme de zorlandıklarını vurgulamışlardır. Yalnızca bir katılımcı (K6) psikolojik destek aldığını fakat yaşadıklarından utandığından doktoruna gerçekleri tam olarak ifade edemediğini, yalan söylediğini belirtmiştir.

Katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

Birkaç defa polis evimize geldi. Eşim benden özür diledi. Çocuklarımın hatırına affettim. En son kavgamızda yine polisten yardım istedim. Karakola gittim şikâyetçi oldum. Evden uzaklaştırma verdiler. Ama o bunu durdurmadı. Sürekli tacizde bulundu. Bende en son çare olarak kadın sığınma evine sığındım (K1).

Anneleri aradım. Onlarda savcılığa git dediler. Tanımadığım bir bayanın telefonunu kullanarak jandarmayı aradım. Onlarda konuk evine getirdiler (K2).

Komşularımdan yardım istedim. Yardım etmediler. Annemle abimden yardım istedim, onlarda yardım etmediler. Jandarmaya başvurdum (K3).

Karakola gittim, onlarda beni konukevine götürdüler. Yakın arkadaşlarım yardımcı oldu, ama bir yere kadar (K4).

Şiddet gördüğünde bulunduğum şehirdeki karakola başvurdum. Annemin tekrar evlenmesinden dolayı yanına gitmedim ve gidecek başka bir yerim olmadığı için kadın sığınma evinde kalmaktayım (K5).

Hiç yardım istemedim. Hep içime kapandım. İsyân ettim. Doktor sorduğu halde yalan söyledim. En son evden ayrılmaya karar verdiğimde polisi aradım. Onlarda konuk evine yönlendirdiler (K6).

Hiç kimseden yardım almadım en son karakola başvurdum. Birinci kez şikayetçi olmadım. İkinci kez karakola gittim. Yine şikayetçi olmadım oğlumdan. Polisler konukevine getirdiler (K7).

Kayınvalidemden, ablamdan, kayınımdan, annemden yardım istedim. Ama kimse yardım etmedi. Yardım eden kişiler abimin hanımı, il müdürlüğüne başvurdum yengemin aracılığıyla (K8).

Şiddeti Bir İnsan Hakkı İhlali Olarak Görüp Görmemeye İlişkin Tutumlar

Şiddet mağduru kadınların tamamı ifadelerinde en temel haklarının bir başkası tarafından ihlal edildiğini, engellendiğini, bu durumun da onları mutsuz ettiğini belirtmişlerdir. Katılımcılara göre bu ihlalin en yaygın görüldüğü durum, eşlerinin ya da birlikte oldukları/yaşadıkları kişilerin onların dışarı çıkmalarına ve aileleri ile görüşmelerine izin vermemeleri şeklindedir.

Katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

Evet ihlal ediyor. Ara sıra anneme-kız kardeşime, amcama, teyzeme göndermek istemiyor. Çoğunlukla bu yüzden tartışıyoruz (K1).

Evet düşünüyorum. Kimseyle konuşmama, ailemle görüşmeme, arkadaşlarımla konuşmama karışıyordu (K2).

Evet düşünüyorum. Eşim ailemle görüşmeme izin vermiyordu. Arkadaşlarımla, komşularıyla görüşmemi istemiyordu. Eşim dışarı çıkmama izin vermezdi. Bakkala dahi çıkamazdım (K3).

Eşlerim genellikle çevre tanıdık olduğu için eş dost arkadaş olarak görüşmeye uygun görmüyor. Adın kötüye çıkar, seni kötü bilirler. Kadın kısmı sokakta gezmez, dışarı çıkmaz, her şeyi çok bilmez, aklımı çelerlermiş. Böyle düşünceler ile tüm haklarımı ihlal ediyorlardı (K4).

Hiç dışarı yüzü görmezdim. Sofraya oturup, doğru dürüst bir şeyler yiyemiyordum. Ailesi bir taraftan kendisi bir taraftan küçük bir hata yaptığımda küfür, baskı, ağır şekilde darp ediliyordum. Kendimden geçecek şekilde şiddet uyguluyordu. Şeker ilacı kullandığımı bile bile ilaç almazdı. Komaya girdiğimde bile ilaç almadı. Tabiki tüm haklarımı ihlal ettiğini düşünüyorum. Ailemle görüşmeme hiç razı değildi. Paraya ihtiyacım olduğunda hiç vermezdi (K6).

Oğlumla maddi problemler yaşamaya askerden geldikten sonra başladık. Gece, gündüz sürekli para istiyordu. Ev aldım, işe yerleştirdim. O işten çıktı. Evimi sattırdı. Yine para istiyor. Oğlum her şeye karışıyor. Aileme beddua ediyor. Evimdeki buzdolabını bile satmaya kalktı. Kızdığı zaman eline baltayı alıp beni tehdit eder. Yeğenini bile odaya kilitleyip para bulun bana diye tehdit etti. Oğlum, internetten tanıştığı kadına para yediyor. O kadın yokken biraz iyi oluyor. Kadınla birlikte olunca yine baskı yapmaya devam ediyor (K7).

Dışarıya gerekmedikçe çıkarmıyordu. Sürekli aileme hakaret ediyor, benim ailemle uğraşıyordu. Kavga ettiğimizde senin ailen şöyle böyle diyordu. Beni hep zor durumda bırakıyordu. Ve ben ailemi savunamıyordum.

Bu nedenlerden dolayı eşimin haklarımı ihlal ettiğini düşünüyorum. Düşüncelerimi ihlal etmeme bile karışıyordu. Günlük tutmamı, kitap okumamı, arkadaş edinmemi istemiyordu (K8).

Maruz Kalınan Şiddeti Önleyebilmeye İlişkin Tutumlar

Araştırmaya katılan sığınma evinde kalan kadınların şiddeti önleme konusunda bireyin öncelikli olarak kendisinden daha sonra devletten ve şüphesiz ailelerden çeşitli beklentileri ve önerileri vardır. Katılımcılar özgüveni gelişmiş, kendine güvenen bilinçli, ekonomik özgürlüklerini elde etmiş bireylerin daha az şiddete maruz kalacağını vurgulamaktadır. Çünkü onlara göre ekonomik özgürlüklerini elde eden kadınlar eşlerine daha az bağımlı kalacak, aynı zamanda eşleri ile geçinemediklerinde onlardan daha kolay ayrılacaktır. Diğer taraftan güvenilir ve arkalarında durabilen, her koşulda çocuklarını sahiplenebilen ebeveynlerden oluşmuş bir aile katılımcılara göre son derece önemlidir. Ayrıca onlara göre ailede verilen iyi bir eğitiminde şiddeti önlemede son derece önemlidir. Katılımcılara göre şiddeti önlemeye ve şiddet uygulayanı cezalandırmaya yönelik oluşturulmuş devlet kuralları ile kadınlar çok daha güvende olacaktır.

Katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

Kadınlar evlenmeden önce evlilik terapistini görmeli, karşısındaki insanı iyi tanımalı. Devlet şiddet yapan kişiye ağır bir ceza vermeli ki insanlar şiddet uygulamadan önce iki kez düşünmeli. Eğitimde önemli tabi. Özellikle ailenin verdiği eğitim. İnsanlar ailede ne görürlerse evlenince kendi ailesine de bunu yapar (K1).

Caydırıcı cezalar olabilir (K2).

Cezaların arttırılmasıyla kadınların devlet tarafından daha fazla korunmasıyla önlenabilir (K3).

Cezalar caydırıcı olsun. Anne baba evladına sahip çıksın (K4).

Kadınların erken yaşta evlendirilmemesi gerekmektedir (K5).

Kadının evliliğe mahkûm olmaması gerekir. Bununla ilgili bir şeyler yapılabilir.” Kocamdır, çekmem gerekir” düşüncesinden kurtulmamız gerekir (K6).

Kadınların okuması, iyi bir eğitim alması ve işlerinin olup çalışması kocalarına bağımlı kalmalarını önler (K7).

Bence kadının öz güveni yoksa ve güvenilir bir ailesi yoksa şiddetin önüne geçemiyor. Çoğu insan kadın sığınma evlerini bilmiyorlar. Bununla ilgili herkes bilinçlendirilmelidir. Kadınlar para kazanmak için çalışmalıdır (K8).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Şiddetin hemen hemen her türlü kadınların yaşama, özgürlük, güvenlik gibi maddi ve manevi birçok hakkını ihlal ettiği gibi, onların sağlık ve çalışma hakkı gibi temel hak ve özgürlüklerden tam olarak yararlanmasını da

engeller. Bu açıdan kadınlara yönelik şiddet onların insan haklarının ihlalidir. Ve ne yazık ki Türkiye' de yüz binlerce kadının temel hakları hemen hemen her gün ihlal edilmektedir.

Kadınlara yönelik şiddet, toplumsal cinsiyete dayalı saldırganlığın bir biçimidir (Krahé, 2017: 6). Bu haliyle şiddet hiç tanımadığımız yabancıardan gelebileceği gibi tanıdığımız kişilerden, ailemizdeki erkeklerden de gelebilir. Genelde bu kişilerle kadınlar arasında hiyerarşik bir ilişki söz konusudur ve otorite konumundaki erkek, gücünü kötüye kullanır. Toplumda kabul gören örf ve adetlerle, sosyal ve siyasal sistemle “meşru” kılınan ve sonunda doğalmış gibi algılanan kadın erkek arasındaki eşitsizlikler, kadının nesneleştirilmesi ve erkeklere ait görülmesi, kadına karşı şiddetin temelini oluşturmaktadır (Hanbay Çakır, Gürel ve Otaran, (Tarihsiz): 12). Diğer taraftan kırılmaz otorite anlayışı büyüğün küçüğe, güçlünün zayıfa şiddet uygulamasını normalleştirmeye çalışmakta, gerekli durumlarda annenin çocuklarına, kayın validenin gelinine şiddet uygulamasını doğalmış gibi göstermektedir. Bu araştırma sonuçlarına göre görüşme yapılan mağdur kadınlar, şiddetin her türüne (fiziksel, psikolojik, sözel, cinsel) maruz kalmışlardır. Katılımcılar şiddeti baba, eş, ağabey, oğul gibi erkeklerden gördükleri gibi anne, babaanne, kayınvalide gibi hemcinslerinden de görmüşlerdir. Ülkemizde kadına yönelik şiddet üzerine yapılan araştırmalara da baktığımızda (Erdoğan, Aktaş ve Onat Bayram, 2009; Efe ve Ayaz, 2010; Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü 2015; Yıldız, Bal ve Binbir, 2015), aile içinde kadına yönelik şiddet sadece koca tarafından gerçekleştirilmemektedir. Araştırma bulgularını destekler nitelikte şiddetin, baba, oğul, ağabey, kardeş, anne, kayınvalide, elti, kayınbaba, kayın birader ve öteki akrabalar tarafından da gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu durum “aile mahremiyeti ya da” ailevi mesele” olarak algılandığından aile içinde gerçekleştirilen hem ahlaki hem de insani olmayan birçok hukuk dışı davranış örtbas edilmekte ve şiddete uğrayan kurban acı ve zulüm görmeye devam etmektedir (Tatliloğlu ve Küçükköse, 2015: 194).

Araştırmanın bulgularına göre şiddet mağduru kadınların alkol alışkanlığı, aldatma, ekonomik sıkıntılar, ruhsal bunalımlar, sorumsuz ebeveynler ve ebeveynlerin aileye müdahalesi, giyim kuşam gibi nedenlerden dolayı eşlerinden ya da birlikte oldukları kişi/kişilerden şiddete maruz kaldıkları görülmektedir. Kadına yönelik aile içi şiddetin psikolojik nedenler, kaliteli bir sosyal iletişimin kurulamaması, sevginin karşılıklı olarak ifade edilmemesi, medyanın etkisi, yoksulluk, alkol kullanımı, madde bağımlılığı, töreler/gelenek/görenekler, cinsiyet ayrımcılığı, kişilerin erken yaşta evlenmeye zorlanması, bireylerin bir birlerinin davranışlarını kontrol etme isteği, toplumda yanlış bilinen birçok inanç, aile bireylerinin ekonomik olarak bağımsız olma isteği, hukuksal boşluklar, eğitim sisteminin yetersizliği, kültür farklılıkları, değerlerden sapma ve kültürel çözülme gibi çok çeşitli nedenleri vardır (Subaşı ve Akın, 2003: 231-247; Tatliloğlu ve Küçükköse, 2015: 199; Krahé, 2017: 6-8).

Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi, kadına yönelik şiddet, özellikle de ev içi şiddet konusunda, uluslararası alanda bölgesel olarak hazırlanmış ilk Avrupa Konseyi Sözleşmesidir. Kadına yönelik ev içi şiddetle ilgili yaptırım gücü olan ilk uluslararası sözleşme olan bu belgede “Kadınlara yönelik şiddet” bir insan hakları ihlali ve kadınlara yönelik ayrımcılığın bir biçimi olarak anlaşılmaktadır ve ister kamusal ister özel alanda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik zarar veya ıstırap veren veya verebilecek olan toplumsal cinsiyete dayalı her türlü eylem veya bu

eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma anlamına gelir (Moroğlu, 2012: 366-367). Araştırmaya katılan şiddet mağduru kadınların tamamı hayatlarının belli bir bölümünde haklarının bir başkası tarafından ihlal edildiğini, engellediğini, bu durumun da onları mutsuz ettiğini vurgulamışlardır. Katılımcılara göre bu ihlalin en yaygın görüldüğü durum, eşlerinin çoğunlukla onları aileleri ile görüştürmek istememesi şeklindedir. Birçok şiddet mağduru katılımcı, ailelerinin, yakınlarının ve arkadaşlarının şiddet ile mücadelede kendilerini yalnız bıraktıklarını, bu nedenle de şiddet ile baş etme de zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca kadınlar şiddet görmeye başladıkları anda değil, daha çok şiddetin artık ağır ve dayanılmaz aşamalarına geldikleri zaman resmî kurumlara (karakol, jandarma) başvurduklarını belirtmişlerdir.

ÖNERİLER

Eğitim durumları ilkokul ve lise arasında değişen araştırmaya katılan katılımcıların tamamı ev hanımıdır. Onlara göre yaşadıkları şiddete maruz kalmalarının ve özellikle de eşlerinden ayıramamalarının temel nedenleri ekonomik imkansızlıklar ve kalifiye herhangi bir işte çalışmıyor olmalarıdır. Bu nedenlere ilişkin olarak şiddet mağduru kadınların ekonomik olarak ayakta durabilmeleri, geçimlerini düzenli olarak sağlayabilmeleri için devlet destekli iş imkânları sağlanabilir. Sorumsuz ebeveynler, kızlarının yanında olmayan, onlara güven vermeyen anne babalar da katılımcılara göre şiddet görmelerinin nedenleridir. Bu bağlamda aileler özellikle kız çocuklarını erken yaşta evlendirmemelidir. Aileler kızlarının iyi eğitim almalarını sağlamalı, kızlarına her koşulda sahip çıkmalıdır. Diğer taraftan aileler oğlan çocuklarını da yetiştirirken, onların yaptıkları her davranışı onaylamamalıdır. Onlara diğer cinsten daha üstün oldukları ve her koşulda yapacakları davranışlarının meşru olacağı ve sorgulanmayacağı imajı verilmemelidir. Şiddeti azaltacağı düşünülen bir diğer öneri ise şüphesiz kadınlara yönelik şiddet konusunda devletin uygulayacağı cezaların daha caydırıcı ve ağır olması gerektiğidir.

KAYNAKÇA

- Açıkalın, N. (2012). *Kadına karşı şiddetin görünmeyen yüzü: Fuhuş pazarı- Mersin örneği*, Mersin: Uluslararası Katılımlı Kadın Ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu, 27-29 Nisan.
- Bilican Gökçaya, V. (2011). " Kadına yönelik ekonomik şiddet: Sivas ili örneği." Zeitschrift Für die Welt der Türken (ZfWT) 3(3), 129-145.
- Bozkurt Şener, E. (2011). *Kadına yönelik aile içi şiddeti önlemede 4320 sayılı ailenin korunmasına dair kanun ve değerlendirilmesi*. Ankara: TC Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Uzmanlık Tezi.
- Duverger, M. (2011). *Siyaset Sosyolojisi*. Çev. Şirin Tekeli. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Efe, Ş. Y. ve Ayaz, S. (2010). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ve Kadınların Aile İçi Şiddete Bakışı. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 11(1), 23-29.
- Emiroğlu, G. (2009). "Öğretmen adaylarının kadın sorununa bakışı", Türkiye'de Kadın Hakları Sorunları Ve Çözüm Yolları Sempozyumu, 02-03 Aralık, İstanbul.
- Ensaroğlu, Y. (2001). *Tamamlanmamış Bir Değer İnsan Hakları*. İstanbul: Şehir yayınları.

- Erdoğan, S., Aktaş, A., Onat Bayram, G. (2009). Sığınma evinde yaşayan bir grup kadının şiddet deneyimleri ve baş etme yaklaşımları: Niteliksel bir çalışma. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. 10 Aralık 2017 tarihinde <http://www.insanbilimleri.com> adresinden erişildi.
- Fraim, L. (2012). "Kadına karşı fiziksel şiddetin biyopsikososyal sonuçları", Uluslararası Katılımlı Kadın Ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu, 27-28 Nisan, Ankara.
- Güngör, A. (Edt.). (2012). *Kadın Haklarına İlişkin Uluslararası Hukuk Düzenlemeleri*. Ankara Barosu, Ankara: Koza Matbaacılık.
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, (2015). Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, Ankara.
- Hanbay Çakır, E., Gürel, I. ve Otaran "N. (Edt.) (Tarihsiz). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Önlenmesi Projesi. ECORYS.
- Healy, M.L. (2009). " Exploring the History of Social Work as a Human Rights Profession." *International Social Work*, 51(6), ss. 735-748.
- İçli, T G. Öğün, A. ve Özcan, N. (1995). Ailede Kadına Karşı Şiddet Ve Kadın Suçluluğu. *Devlet Bakanlığı, Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü*, Ankara: Bizim Büro Basımevi.
- İstatistiklerde Kadın, (2013). 16 Kasım 20014 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16056> adresinden erişildi.
- Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM). *Aile içi şiddetle mücadele el kitabı*, 07 Aralık 2014 Tarihinde http://yenikadininstatusu.aile.gov.tr/data/542a8e0b369dc31550b3ac30/siddet_handbook.pdf adresinden erişildi.
- Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildirge. (1993). 15 Kasım 20014 tarihinde http://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/Books/khuku/kadinlara_karsi_siddet/siddet_kadinlara_yonelik_siddetin_ortadan_kaldirilmasina_dai.pdf adresinden erişildi.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel yayınları.
- Kılıç, M.N. (2009). *Kadına yönelik şiddet: sosyo-psikolojik arka planı, manevi boyutu, hukuki yaptırımlar*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kocack, F. (2004). *Aile İçi İlişkilerde Kadına Yönelik Şiddet Türkiye'den Örnekler*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları.
- Krahé, B. (2017). Violence against women. *Current Opinion in Psychology*.
- Millett, K. (1973). *Cinsel Politika*. Çev., Seçkin Selvi, İstanbul: Payel Yayınları.
- Moroğlu, N. (2012). "Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi, 6284 Sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi." *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, (99), 357-380. 20 Kasım 2014 tarihinde http://portal.ubap.org.tr/App_Themes/Dergi/2012-99-1169.pdf adresinden erişildi.
- Onuk, T. ve Akpınarlı, F. (2009). "Yerel kalkınma projelerinde kadın", Türkiye'de Kadın Hakları Sorunları ve Çözüm Yolları Sempozyumu, 02-03 Aralık, İstanbul.
- Reisoğlu, S. (2001). *Uluslararası Boyutlarıyla İnsan Hakları*. İstanbul: Beta Basım.

- Subaşı, N., Akın, A. (2003). "Kadına Yönelik Şiddet; Nedenleri ve Sonuçları", *Toplumsal Cinsiyet, Sağlık ve Kadın* (231-347). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Tarhan, N. (2011). *Evlilik Psikolojisi; Öncesi Ve Sonrasıyla Evlilik*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Tatlılıoğlu, K. ve Küçükköse, İ. (2015). "Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet: Nedenleri, Koruma, Önleme ve Müdahale Hizmetleri." *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7 (13), ss: 194-209.
- Tümertekin, E. ve Özgüç, N. (2012). *Beşerî Coğrafya İnsan Kültür Mekân*. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Üner, S. ve Kardam F. (Edt). (2009). *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*. Ankara: Elma Teknik Basım Matbaacılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yörük, S. (2010). *Kadına yönelik şiddet: Antalya örneği*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.